

PIIRRETTY & neljännesvuosittainen VAIHTOEHTO

HARTO HÄNNINEN

Kanadalainen Drawn & Quarterly on neljän vuoden ajan rikastuttanut angloamerikkalaista sarjakuvamaailmaa omaperäisillä löydöillään, joista Suomeenkin ovat kulkeutuneet Julie Doucet'n Jos olisin mies ja Chester Brownin Ed - iloinen klovi ja Playboy-tarinoita. Kustantamo tarjoaa tutustumisen arvoisen vaihtoehdon niille, joiden mielestä sarjakuvissa tulee olla ajatusta ja sisältöä.

Yhdysvalloissa, sarjakuvalehtien luvassa maassa, lähes kaikki aikuisille suunnatut julkaisut ovat vaihtoehtosarjakuvaa. Alternative-nimitys on vaihtokorvannut vanhahtavan undergroundin samalla, kun sarjakuvien teemat ovat kypsyneet kapinallishenkisistä seksi & huume -ilotteluista vakavammille alueille. Vaihtoehtosarjakuvakin julkaisee lehtinä; eurooppalaismallinen albumijulkaisu ei ole juurtunut amerikkalaiseen maaperään.

Vaihtoehtosarjakuva pirää sisällään lähes kaiken eurooppalaisen aikuissarjakuvan (Yhdysvalloissa aikuissarjakuvalla tarkoitetaan pornoa) Tardista Hugo Prattiin. Kaupallisesti menestyneimpiä amerikkalaisia vaihtoehtolehtiä ovat Peter Baggen Hare, Hernandezien Love & Rockets ja Daniel Clowesin Eightball - kaikki keskisuuren Fantagraphics-kustantamon myllystä.

Kanadalainen Drawn & Quarterly Publications on nopeasti kiilannut itsensä arvostetuimpien vaihtoehtokustantajien kärkeen. Heidän käsistään maailmalle on lähtenyt Chester Brownin Yummy Fur ja Playboy, Julie Doucet'n Dirty Plotte, Joe Mattin Peepshow, Mary Fleenerin Slutburger ja Sethin Palookaville. Artistien koekenttänä markalla maineeseen on toiminut neljännesvuosittain ilmestyvä Drawn & Quarterly -lehti, jolla on jo vankka asema Amerikan mantereella ja paljon ystäviä myös Euroopassa.

Raakaa peliä Montrealissa

Tutkimusretki Montrealissa toimivan Drawn & Quarterlyn maailmaan voisi alkaa anekdoottilla.

D & Q on yksi niistä harvoista uuden mantereen julkaisuista, jotka tuovat esiin

myös eurooppalaista nykysarjakuvaa. Niinpä ranskalaisen kustannusjätti Castermanin johtaja halusi Kanadassa vieraillessaan tulla D & Q:n toimitukseen neuvottelemaan julkaisuoikeuksien myynnistä. Kierrellen ja kaarrellen D & Q:n omistaja Chris Oliveros sai käännettyä tapaamisen siten, että ranskalaisliikemies kutsui hänet drinkille ylläiseen hotellihuoneeseensa.

Kun istuu Oliverosin keittiöpöydän ääressä, ymmärtää kylmän hien, jonka Castermanin edustajan yllärysoitto on nostanut hänen otsalleen. Kaikki D & Q:n kustannuspäätökset syntyvät tuon pöydän äärellä ja koko kustantamo sijaitsee Oliverosin ja hänen avopuolisonsa Marina Lesenkon asunon pienessä takahuoneessa.

Chris Oliveros sai sarjakuvakipinän kymmenisen vuotta sitten. Tuolloin newyorkilaisena taideopiskelijana hän löysi RAW-lehden, joka oli ensimmäinen paikallisesta undergroundista irtautuva art design -sarjakuvajulkaisu. Art Spiegelmanin ja Françoise Moulyn RAW jätti aikoinaan lähemmäntörmän jäljen amerikkalaisen sarjakuvakulttuurin kehitykseen, ja sitä voi oikeutetusti nimittää kaikkien nykyisten alternative-julkaisujen äidiksi. Hengeltään RAWta lähimpänä on pysyneet newyorkilaisien taideopiskelijoiden vähän tunnettu, avantgardistinen NO-ZONE. RAW jäi kaivertamaan Chris Oliverosin mielestä, ja vuonna 1988 hän alkoi ystäviensä kanssa koota vaihtoehtosarjakuvia kotikaupungissaan Montrealissa. Quebecin hallituksen apurahalla syntyi Core-antologia, mutta siitä ei tullut haaveitua "Kanadan RAWta", vaan erilaisten näkemysten ja tyylien sekara- varakauppa.

Oliveros päätti tehdä antologian yksin. Hanke siivitti Oliverosin ja Lesenkon Euroopan-matka vuonna 1989 - jolloin he vierailivat mm. Suomessa - ja tutustumisen eurooppalaiseen sarjakuvatarjontaan. Montealiin palattuun he alkoivat haeskella uusia sarjakuvataiteilijoita laittamalla ilmoituksia Village Voiceen kaltaisiin lehtiin. Heidän haaviinsa tarttui mm. ensimmäisen

sittemmin kootaan myös albumeiksi. Edellisvuonna ilmestynyt kokoelma The Best of Drawn & Quarterly oli arvostelumenestys. Siitä huolimatta Chris ja Marina ovat juuri käyneet läpi raskaan prosessin, jonka aikana koko toiminta on arvioitu uudelleen.

Viime vuonna he päättivät lopettaa D & Q:n julkaisemisen vanhassa muodossa; he ajattelivat korvata neljästä vuodesta ilmestyvän lehden kerran vuodessa julkaistavalla antologialla. Syynä oli jonkinasteinen kyllästyminen ja hyvän materiaalin puute. Nyt pahimmista paikoista on päästy yli ja lehti jatkaa ilmestymistään hiukan uudistuneena, mutta nimensä mukaisesti neljännesvuosittain.

Chris ja Marina ovat äärimmäisen tärkeitä siitä, mitä he julkaisevat. RAW on taaksejäänyttä elämää: enää sarjakuvien visuaalinen ilme ei jaksakaan innostaa, vaan etusijalla on sisältö. Sana "substance" toistuu keskustelussa niin tiuhaan, että alkaa väkisin kein hymyilyttää: sisällön metsästyksessä tuntuu moni lapsi lentävän pesuveden mukana.

Suurin toivein haalittu eurooppalaisartistit ovat tarpeeksi luennan jälkeen tuottaneet pettytyksen. Cabanes, Mattotti ja Pardo saavat kaikki lähes yhtenevän tuomion: "Great artwork,

D & Q -lehden kansikuva-artisti Anne Bernstein, joka puolestaan esitteli heille mm. Peter Baggen ja Daniel Clowesin töitä. Kun Oliverosin isä suositteli sijoittamaan hankkeeseen rahaa, saivat Marina ja Chris julkaistua ensimmäisen Drawn & Quarterlyn huhtikuussa 1990.

Sisältöä elämään

Marraskuisena iltana 1994 Chris ja Marina istuvat jälleen keittiöpöytänsä äärellä ja seuraavat sarjakuvia. Drawn & Quarterly on ilmestynyt säännöllisesti neljä vuotta ja se on saanut rinnalleen kokonaisen tiivin arvostettuja minisarjoja, jotka

but no substance." Toki Chris myöntää, että jokaiselta löytyy myös hyviä pikku tarinoita, mutta karvaat kokemukset Loustalin kanssa painavat vielä mieltä. Drawn & Quarterly osti kaksi albumimallista Loustalin sarjakuvavolvelle, mutta käännöksen valmistuttua toinen kokoelma osoittautui niin huonoksi, etteivät he haluakaan julkaista sitä. Oikeuksien omistaja ei kuitenkaan suostu perumaan kauppoja, vaan vaatii jopa korvauksia, jos työt jätetään julkaisematta.

Masennus tuntuu nousevan jälleen esiin, kun Chrisiltä tenttaa mielipidettä niistä artisteista, joiden varassa D & Q on pyörinyt: "Richard Sala piirtää samaa tarinaa uudelleen ja uudelleen... Chester Brown ei enää saa kosketusta lukijaan... Carol Swain ei osaa piirtää ihmiskasvoja... Mary Fleener ei kehity..."

Chrisin ja Marinan armoittomassa käsitelyssä saavat synninpäästön vain Seth ja Julie Doucet, joiden kaikki aika menee omien erillisjulkaisujen tekemiseen, sekä Debbie Drechsler, joka on ilmoittanut lopettavansa sarjakuvien tekemisen ainakin vuodeksi. Näiden lisäksi he sanovat ihaillevansa David Mazzucchellin Rubber Blanket -lehteä. Keskustelun edetessä käy yhä ilmeisemmäksi, että Chrisin ja Marinan substanssin vaatimus suosii pienimuotoisia ja arkisia tarinoita, eikä omaelämäkerrallisuus ole ainakaan haitaksi.

Vain kypsät hedelmät poimitaan

Chris Oliveros ja Marina Lesenko ovat virittäneet verkkonsa tulevien vuosien varalle, ja pitävät tarkasti silmällä uusien artistien esiintymisiä. He saavat keskimäärin neljä uutta sarjakuvanäyttettä viikossa, mutta upeimmatkaan tuotteet eivät saa kiljumaan riemusta. Heitä kiinnostaa artistin ura enemmän kuin yksittäiset täysosumat: vasta sitten kun sarjakuvataiteilijan kehitys näyttää hyvältä, D & Q on valmis poimimaan hänet talliinsa kuin kypsyyneen hedelmän.

Drawn & Quarterlyn uusiin bankintuon 20-vuotiaan Adrian Tominen Opreic Nerve -lehti, jota kustantamo alkaa julkaisua tänä vuonna. "Olemme pitäneet Adriania silmällä jo kaksi vuotta", tunnustaa Marina ja jatkaa: "Sarjakuvataiteilijan täytyy tietää rajansa ja pyrkiä kaiken aikaa ylittämään ne, muuten hän ei kehity." "Palinta, mitä voi tapahtua, on pysähtyminen ja tyytyminen siihen, mitä tekee", täydentää Chris.

Keskustelun aikana Chris ja Marina ovat selailleet hajamielisesti suomalaisten sarjakuvapiirtäjien näyttöä. Yhä uudelleen he palaavat Pentti Otsamon näyttöihin. "Olivatko nämä todella saman henkilön tekemiä?" "Minä vuonna tuo on tehty?" "Piirtääkö hän säännöllisesti?" "Minkä ikäinen hän on?"

Tänä kesänä Drawn & Quarterly alkoi julkaisua Pentti Otsamon sarjakuvia. ○